

TOELICHTING bij het besluit tot vaststelling van een beschermd dorpsgezicht ex artikel 20 van de Monumentenwet in BEESD, gemeente Beesd.

Het beschermde dorpsgezicht omvat het op de bijgevoegde kaart (Rijksdienst voor de Monumentenzorg tek. nr. 062) door een stippellijn omgrensde gebied.

Het dorp Beesd, gelegen op de noordelijke oever van de Linge, kan gelden als een gaaf voorbeeld van het gestrekte dorpsstype, dat in het rivierkleigebied is ontstaan. Kenmerkend voor deze soort is de min of meer regelmatige aanleg van gestrekte vorm, die een gevolg is van het feit dat de nederzetting ontstond op de langgerekte stroomruggronden. Het type bestaat over het algemeen uit een hoofdstraat met één of twee evenwijdig daarmee lopende achterstraten; in Beesd zijn het er twee, met een onderlinge afstand tussen hoofdstraat en achterstraat variërend van 60 tot 75 meter.

De hoofdstraat van Beesd, genaamd Voorstraat (een benaming die reeds in de 14de eeuw voorkomt) is circa 700 meter lang en loopt evenwijdig aan de Linge. Over de gehele lengte is de brede straat voorzien van een dubbele rij geschoren linden, die het straatprofiel in drie banen verdeelt. De karakteristieke beplanting en de merendeels aaneengesloten bebouwing aan weerszijden accentueren de lengte-indeling. De bebouwde erven noordelijk van de Voorstraat worden aan de achterzijde begrensd door de Middenstraat; op gelijke wijze strekken de erven aan de noordkant van de Middenstraat zich uit tot de Achterstraat. De drie straten, die vorksgewijs op elkander aansluiten, zijn onderling door dwarswegen verbonden.

De bebouwing bestaat in hoofdzaak uit woningen, die zijn samengesteld uit begane grond, 1e verdieping en een kap; zij dateren over het algemeen uit de 18e en 19e eeuw. Enkele hebben individueel betekenis als monument. De overige voegen zich door hun eenvoudige architectuur uitstekend in het straatbeeld. Een dominerend monument vormt de imposante, uit de 15de eeuw daterende toren van de Nederlands Hervormde kerk aan de noordzijde van de Voorstraat.

Voorts is een aantal boerderijen van bijzondere waarde, zoals de panden Voorstraat 103-117-118 met een T-vormige plattegrond en Voorstraat 7 met een plattegrond in L-vorm. Boerderijen van een dergelijk type werden eertijds veelvuldig in de rivierkleidorpen aangetroffen.

In zijn samenstellende delen is de Voorstraat van een niet te onderschatten historische en schoonheidswaarde. De gehele aanleg vormt een waardevol stedenbouwkundig monument. Het behoud van het oudheidkundig belangrijkste gedeelte van het dorp is derhalve van algemeen belang. Als omgrenzing van het beschermde gebied zijn de achtergrenzen aangehouden van de ter weerszijden van de Voorstraat gelegen erven.

De bescherming beoogt in de eerste plaats het behoud van het straatprofiel van de Voorstraat met de beplanting aan deze straat. In de tweede plaats zal zij ten aanzien van de bebouwing erop moeten zijn gericht dat wijzigingen het karakter niet zullen aantasten.